

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

RAPORT

EWALUACJI ZEWNĘTRZNEJ PROJEKTU

DROGOWSKAZ ŻYCIOWY

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące

Realizator projektu:

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim

Raport sporządziła: Beata Ciężka

Członek Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego

Warszawa; grudzień 2013

Projekt **Drogowskaz życiowy** realizowany na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

Spis treści

1. Opis projektu Drogowskaz Życiowy	3
2. Założenia ewaluacji i zastosowana metodologia.....	11
2.1. Założenia ewaluacji projektu <i>Drogowskaz Życiowy</i>	11
2.2. Zestawienie metod badania ewaluacyjnego.....	13
3. Wyniki badania ewaluacyjnego.....	14
3.1. Skuteczność realizacji projektu	14
3.2. Trwałość i możliwości kontynuacji realizacji projektu – perspektywa ośrodków biorących i niebiorących udziału w projekcie.....	18
4. Wnioski.....	44

Projekt **Drogowskaz życiowy** realizowany na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

1. Opis projektu Drogowskaz Życiowy

Projekt Drogowskaz Życiowy realizowany jest przez Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Celem głównym projektu jest *Stworzenie innowacyjnych oddziaływań resocjalizacyjnych mających na celu zmianę postaw 400 Uczestników Projektu (UP), w trzech komponentach: emocjonalnym, wiedzy i zachowania.*

Z celem głównym powiązane są cele szczegółowe:

1. Zmiana postaw 90 BO przez udział w szkoleniu opiekuna osób niepełnosprawnych w okresie IX.2012-VI. 2013 oraz udział w szkoleniach WOPR w okresie IX.2012-VI. 2013;
2. Opracowanie Innowacyjnych Oddziaływań Resocjalizacyjnych (IOR) dla 400 UP w okresie XI. 2011-VI. 2012 i testowanie w okresie IX. 2012-VI.2013 IOR na 110 BO oraz upowszechnianie wypracowanego produktu w okresie VI. 2012-X. 2014;
3. Utrwalenie prawidłowych postaw społecznych 90 UP poprzez udział w cyklu szkoleń¹.

Do każdego z wyżej wymienionych celów szczegółowych opracowano wskaźniki, które pozwolą określić stopień realizacji założonego celu:

¹ Źródło: Strategia wdrażania Projektu Innowacyjnego Testującego Drogowskaz Życiowy; strona internetowa projektu: www.drogowskaz.wsbiip.edu.pl

Człowiek – najlepsza inwestycja

Cel szczegółowy	Wskaźnik	Wartość wskaźnika
Zmiana postaw 90 BO przez udział w szkoleniu opiekuna osób niepełnosprawnych w okresie IX.2012-VI. 2013 oraz udział w szkoleniach WOPR w okresie IX.2012-VI. 2013	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią do egzaminu	110 osób objętych testowaniem, ze względu na ryzyko 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu
	Uzyskanie przez 90% uczestników uprawnień spośród ogólnej liczby osób przystępujących do egzaminu	Min. 81 osób uzyska uprawnienia
Opracowanie Innowacyjnych Oddziaływań Resocjalizacyjnych (IOR) dla 400 UP w okresie XI. 2011-VI. 2012 i testowanie w okresie IX. 2012-VI.2013 IOR na 90 BO oraz upowszechnianie wypracowanego produktu w okresie VI. 2012-X. 2014	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią do egzaminu	400 UP zostanie objętych badaniem
	Uzyskanie przez 90% uczestników uprawnień spośród ogólnej liczby osób przystępujących do egzaminu	110 osób objętych testowaniem, ze względu na ryzyko 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu
		Min. 81 osób uzyska uprawnienia
Utrwalenie prawidłowych postaw społecznych 90 UP	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią	110 osób objętych testowaniem, ze względu na

Człowiek – najlepsza inwestycja

poprzez szkoleń	udział	w cyklu	do egzaminu	ryzyko	90	BO	ukończy
				szkolenia	i	przystąpi	do
				egzaminu			
			Uzyskanie	przez	90%	Min. 81	osób
			uczestników	uprawnień	uprawnienia		uzyska
			spośród ogólnej liczby osób				
			przystępujących do egzaminu				

W trakcie realizacji projektu, dokonano pewnej zmiany koncepcyjnej nierzucającej jednak na zapisy dotyczące założonych celów. Zmiana polegała jedynie na włączeniu do I etapu-diagnozy, jednostek o zróżnicowanym poziomie nieprzystosowania społecznego (od najmniej zaburzonych, jak np. wychowankowie OHP, po jednostki najbardziej nieprzystosowane społecznie, tj. mężczyźni z oddziału dla narkomanów ZK).

Projektodawca uzasadnia potrzebę realizacji projektu opierając się na badaniach i literaturze przedmiotu, przyjmując założenie, że możliwe jest zastosowanie takich oddziaływań, które dają szansę na korektę ujawnionych zaburzeń nieprzystosowania społecznego. Stanowisko to podzielają zarówno teoretycy, jak i praktycy (wychowawcy i nauczyciele) pracujący na co dzień z jednostkami nieprzystosowanymi społecznie. Wyrażają oni pogląd, iż jedynie wczesna, dogłębna diagnoza oraz podjęte na jej podstawie działania naprawcze, dają szansę na zminimalizowanie, bądź wyeliminowanie problemu. Liczne opracowania w tym zakresie, oparte na diagnozach, dotyczą symptomatologii, etiologii i genezy zaburzonych zachowań. Brakuje natomiast sformułowanych instrumentów dla rozwiązania tego problemu. Jeśli w literaturze przedmiotu znajdują się opracowania metod oddziaływań ukierunkowanych na nieletnich sprawców zachowań przestępczych (zachowania te dzielą się

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

na: demoralizację i czyny karalne), to są to jedynie teoretyczne rekomendacje, rzadko lub w ogóle nie testowane na nieletnich jednostkach nieprzystosowanych społecznie, dla których zostały skonstruowane.

Na licznych konferencjach z udziałem kadr dydaktyczno-wychowawczych placówek socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych dla nieletnich, wykazujących cechy wykolejenia społecznego, podkreślana jest niewystarczającą skuteczność istniejących programów profilaktycznych czy terapeutycznych o charakterze resocjalizacyjnym. Wychowawcy zgodni są co do tego, iż oddziaływania w postaci np.: szkoleń, czy warsztatów psychologicznych, są potrzebne, lecz nie cieszą się zbyt dużym zainteresowaniem i są mało efektywne w porównaniu z zajęciami opartymi na metodach twórczej resocjalizacji, uwzględniających i wykorzystujących naturalny potencjał tychże jednostek, np. aktywność fizyczną. Faktem jest, iż większość placówek resocjalizacyjnych organizuje różnorodne zajęcia sportowe, bądź warsztaty oparte na szeroko rozumianej kulturze symbolicznej, tj. malarstwo, grafika, kółka teatralne itp. (Kowalik, 2009), jednak są one przypadkowo dobierane i mają jedynie charakter pojedynczych zajęć pozalekcyjnych. Nie stanowią one zwanego cyklu oddziaływań, których wartość resocjalizacyjna byłaby zmierzona, opisana i upowszechniona dla szerszego stosowania.

Brakuje zatem kompleksowych działań resocjalizacyjnych, które obejmowałyby: diagnozę problemu, opracowanie cyklu zajęć o charakterze resocjalizacyjnym, zastosowanie tych oddziaływań oraz ewaluację wdrożonego programu² - temu wyzwaniu stara się sprostać projekt Drogowskaz Życiowy.

Wśród argumentów na rzecz podjęcia się realizacji projektu w województwie świętokrzyskim – projektodawca podkreśla: w naszym województwie, jak dotychczas, nikt nie stworzył programów resocjalizacyjnych w odpowiedzi na wyniki analiz

² Źródło: Strategia wdrażania Projektu Innowacyjnego Testującego Drogowskaz Życiowy; strona internetowa projektu: www.drogowskaz.wsbiip.edu.pl

Człowiek – najlepsza inwestycja

badawczych dla tego rodzaju grupy docelowej, jaką są wychowankowie placówek socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych, a więc także nie określono efektów stosowania istniejących form wychowania resocjalizacyjnego na nieletnich. Innowacyjne oddziaływania resocjalizacyjne stworzone w naszym Projekcie będą więc pierwsze i jedyne tego rodzaju, które po zakończeniu testowania, zostaną zmierzone pod kątem ich efektywności (zbadana zostanie zmiana postaw u nieletnich w trzech komponentach: wiedzy, emocji i zachowania). Przyjęto, iż trafna strategia postępowania, wobec jednostek wykazujących nieprzystosowanie społeczne, powinna opierać się na założeniach ortodydaktyki, która uzależnia skuteczność form nauczania i oddziaływań resocjalizacyjnych od dobrej znajomości każdego wychowanka, tj. jego nastawień, postaw, stanu integracji, stanu psychofizycznego (nasilenie, dynamika, tryb itp.) stanowiącego podłoże wykolejenia społecznego oraz określenia dyspozycji motywacyjnych³.

W ramach projektu opracowano, a następnie zrealizowano następujący cykl szkoleń nazywany Innowacyjnym Oddziaływaniem Resocjalizacyjnym (IOR) – stanowiącym produkt projektu:

1. Nauka pływania (15 h - Ćwiczenia osławajające z wodą; Ćwiczenia oddechowe; Leżenie na piersiach i grzbiecie – poślizgi; Praca NN – kraul na piersiach i grzbiecie; Praca RR – kraul na piersiach i grzbiecie; Koordynacja pracy RR i NN z oddychaniem; Praca NN - styl klasyczny; Praca RR - styl klasyczny; Koordynacja pracy RR i NN z oddychaniem; Sprawdzian nabytych umiejętności);
2. Ratownik wodny (Doskonalenie nauki pływania i przygotowanie do egzaminu na Młodszego Ratownika Wodnego i zdobycie karty członka WOPR - uczestnicy są podzieleni na grupy, a każda z nich zrealizuje 45 godzin zajęć);

³ Źródło: strona internetowa projektu: www.drogowskaz.wsbiip.edu.pl

Człowiek – najlepsza inwestycja

3. Sternik motorowodny (Zdobycie uprawnień sternika motorowodnego – każda z grup realizuje po 28 godzin szkolenia; uczestnicy zdobywają kartę sternika motorowodnego, która jest dokumentem uznawanym na całym świecie; uprawnienia takie mogą przydać się w reagowaniu kryzysowym lub w codziennym życiu przy niesieniu pomocy ludziom, którzy znaleźli się w niebezpieczeństwie utraty życia w wodzie);
4. Pierwsza Pomoc (Szkolenie z zakresu przedmedycznej pierwszej pomocy; szkolenie trwa 66 godzin i obejmuje naukę udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, naukę rozcinania samochodu i właściwego transportowania ofiar wypadków; zajęcia prowadzone z ratownikami medycznymi i strażakami OSP);
5. Opiekun osoby niepełnosprawnej (Warsztaty dające kwalifikacje do pracy z osobami niepełnosprawnymi - wolontariusz/opiekun osoby niepełnosprawnej; zajęcia realizowane na terenie placówek MOW, MOS, ZP trwające 50 godzin oraz 60 godzin warsztatów z psychologiem);
6. Niesienie pomocy podczas klęsk żywiołowych klęskach żywiołowych (24 godziny – Informacje o wodach w Polsce; Zbiorniki retencyjne i wały ochronne; Rodzaje powodzi; Przygotowanie sprzętowe oraz organizacyjne; Bezpośrednia akcja w czasie powodzi; Ewakuacja ludności oraz dobytku; Zabezpieczenie osób dotkniętych powodzią; Usuwanie skutków powodzi; Naprawa i rozliczanie wykorzystywanego sprzętu w trakcie powodzi).

Istota innowacji testowanego produktu polega na zastosowaniu nowych, bardziej skutecznych od obecnie stosowanych, oddziaływań resocjalizacyjnych ukierunkowanych na nieletnie jednostki nieprzystosowane społecznie. Nowatorskie podejście polega na objęciu nieletnich, przebywających w placówkach socjalizacyjnych

Człowiek – najlepsza inwestycja

i resocjalizacyjnych, oddziaływaniami opracowanymi na podstawie wyników diagnozy przeprowadzonej na 400 UP.

Zaproponowana innowacja jest więc wynikiem świadomego i celowego doboru poszczególnych etapów działań, składających się na cykl szkoleń, zmierzających do zmiany postaw jednostek.

Konstruując innowacyjne oddziaływania resocjalizacyjne (IOR), kierowano się następującymi zasadami:

- zajęcia powinny motywować do podejmowania aktywności,
- zajęcia powinny być atrakcyjne dla danej grupy wiekowej oraz płci,
- zajęcia powinny opierać się na metodach twórczej resocjalizacji,
- zajęcia powinny kształtować u nieletnich następujące cechy: cierpliwość, empatię, chęć niesienia pomocy innym, umiejętność współpracy oraz motywację do osiągnięcia wytyczonego celu⁴.

W testowanie produktu zaangażowane były następujące ośrodki, z których rekrutowali się uczestnicy szkoleń - wychowankowie tych placówek⁵:

1. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podzamczu;
2. Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Ostrowcu Świętokrzyskim;
3. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rembowie (z uwagi na brak chęci wychowanków do uczestniczenia w szkoleniach, zdecydowano się na rezygnację ze współpracy z tym ośrodkiem na etapie nauki pływania, zastępując

⁴ Źródło: Strategia wdrażania Projektu Innowacyjnego Testującego Drogowskaz Życiowy; strona internetowa projektu: www.drogowskaz.wsbip.edu.pl

⁵ Źródło: strona internetowa projektu: www.drogowskaz.wsbip.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

uczestników z Rembowa, wychowankami innych ośrodków uczestniczących w projekcie);

4. Zakład Poprawczy w Ostrowcu Świętokrzyskim;
5. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kielcach;
6. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Zawichoście;
7. Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, a obecnie: Zespół Placówek Resocjalizacyjno - Wychowawczych; Skarżysko-Kamienna.

W każdej z placówek wyznaczono koordynatora i opiekuna, którzy pełnili ważne role przy realizacji projektu – dokonywali wyboru wychowanków do uczestnictwa w projekcie, opiekowali się wychowankami podczas szkoleń, dbali o ich zaangażowanie i motywowanie między zajęciami. Wspomagali również kierownika projektu w procesie decyzyjnym związanym z realizacją zadań projektowych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

2. Założenia ewaluacji i zastosowana metodologia

2.1. Założenia ewaluacji projektu *Drogowskaz Życiowy*

Celem przeprowadzonej ewaluacji zewnętrznej jest ocena skuteczności realizacji projektu oraz jego trwałości i możliwości kontynuacji.

Badanie skuteczności projektu skupiało się na odpowiedzi na pytanie: Czy w ramach projektu udało się zrealizować wszystkie założone cele i wskaźniki? Podstawą do odpowiedzi na to pytanie była analiza danych zastanych.

Badanie trwałości i możliwości kontynuacji projektu została dokonana w oparciu o realizację badania ankietowego w placówkach (MOW, MOS, ZP) uczestniczących i nieuczestniczących w projekcie. W badaniu zadano następujące pytania:

1. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe?
2. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym?
3. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to czy odbywają/odbywały się one na terenie ośrodka czy poza nim?
4. Czy Pana/Pani placówka uczestniczy/uczestniczyła w zawodach/turniejach/konkursach sportowych?

Człowiek – najlepsza inwestycja

5. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to czy w ich wyniku wychowankowie zdobywali jakieś uprawnienia (np. kartę pływacką, uprawnienia ratownika wodnego, patenty)?
6. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to jakie są/były ich źródła finansowania?
7. Czy Pana/Pani zdaniem, zajęcia sportowe mają wartość resocjalizacyjną?
8. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom?
9. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, to czy odbywają/ odbywały się one na terenie ośrodka czy poza nim?
10. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, to jakie są/były ich źródła finansowania?
11. Czy Pana/Pani zdaniem zajęcia, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, mają wartość resocjalizacyjną?
12. Czy, gdyby pojawiła się możliwość uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pływackich, uczyć się ratownictwa wodnego i zdobywać patenty motorowodniackie, to Pana/Pani placówka byłaby zainteresowana realizacją takiego projektu?
13. Czy gdyby pojawiła się możliwość uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pozalekcyjnych/ dodatkowych, to jakie zajęcia mogłyby być dla ich atrakcyjne (oprócz wymienionych w pytaniu 12)?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

Efektom pracy ewaluatora zewnętrznego jest niniejszy raport z badania, opisujący projekt, metodologię badania ewaluacyjnego, wyniki oraz wnioski z ewaluacji.

2.2. Zestawienie metod badania ewaluacyjnego

Ewaluacja została prowadzona według następującego schematu badawczego:

- analiza danych zastanych, w tym: wyniki monitoringu wewnętrznego, zawartość strony intranetowej projektu oraz wyniki ewaluacji wewnętrznej⁶ i zewnętrznej;
- informacje uzyskane od kierownika projektu;
- Badania ankietowe w placówkach (MOW, MOS, ZP) uczestniczących i nieuczestniczących w projekcie.

---

⁶ Ewaluację wewnętrzną realizował i wyniki opracowywał ks. prof. Witold Janocha

Człowiek – najlepsza inwestycja

3. Wyniki badania ewaluacyjnego

3.1. Skuteczność realizacji projektu

Projekt zakładał stworzenie *innowacyjnych oddziaływań resocjalizacyjnych mających na celu zmianę postaw 400 Uczestników Projektu (UP), w trzech komponentach: emocjonalnym, wiedzy i zachowania.*

Z celem głównym powiązane były cele szczegółowe i wskaźniki:

Cel szczegółowy	Wskaźnik	Wartość wskaźnika
1. Zmiana postaw 90 BO przez udział w szkoleniu opiekuna osób niepełnosprawnych w okresie IX.2012-VI. 2013 oraz udział w szkoleniach WOPR w okresie IX.2012-VI. 2013	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią do egzaminu	110 osób objętych testowaniem, ze względu na ryzyko 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu
	Uzyskanie przez 90% uczestników uprawnień spośród ogólnej liczby osób przystępujących do egzaminu	Min. 81 osób uzyska uprawnienia
2.Opracowanie Innowacyjnych Oddziaływań	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią	400 UP zostanie objętych

Człowiek – najlepsza inwestycja

Resocjalizacyjnych (IOR) dla 400 UP w okresie XI. 2011-VI. 2012 i testowanie w okresie IX. 2012-VI.2013 IOR na 90 BO oraz upowszechnianie wypracowanego produktu w okresie VI. 2012-X. 2014	do egzaminu	badaniem
	Uzyskanie przez 90% uczestników uprawnień spośród ogólnej liczby osób przystępujących do egzaminu	110 osób objętych testowaniem, ze względu na ryzyko 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu
		Min. 81 osób uzyska uprawnienia
3. Utrwalenie prawidłowych postaw społecznych 90 UP poprzez udział w cyklu szkoleń	Liczba BO, którzy zostaną objęci wsparciem i przystąpią do egzaminu	110 osób objętych testowaniem, ze względu na ryzyko 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu
	Uzyskanie przez 90% uczestników uprawnień spośród ogólnej liczby osób przystępujących do egzaminu	Min. 81 osób uzyska uprawnienia

Osiągnięto następujące cele i wskaźniki:

Ad.1. Zmiana postaw 90 BO przez udział w szkoleniu opiekuna osób niepełnosprawnych w okresie IX.2012-VI. 2013 oraz udział w szkoleniach WOPR w okresie IX.2012-VI. 2013:

Człowiek – najlepsza inwestycja

- Szkolenia opiekuna osób niepełnosprawnych ukończyło: 108 osób (przy założonej liczbie 90 osób), zatem wskaźnik można uznać za osiągnięty zgodnie z założeniami, a przekroczenie ilościowe o 20% można ocenić jako dodatkową korzyść z objęcia szkoleniem większej liczby uczestników.
- Szkolenia WOPR - przestąpiło: 110, ukończyło: 110, zaś 108 uzyskało uprawnienia przewidziane w koncepcji IOR (przy założonej liczbie 110 osób objętych testowaniem, 90 BO ukończy szkolenia i przystąpi do egzaminu i min. 81 osób uzyska uprawnienia).

W poszczególnych szkoleniach uczestniczyło:

- nauka pływania – 110 uczestników
- doskonalenie nauki pływania – 110 uczestników
- przygotowanie do egzaminu na młodszego ratownika wodnego – 110 osób
- kurs sternika motorowodnego – 110 uczestników
- kurs niesienia pomocy z łodzi w trakcie klęsk żywiołowych – 110 uczestników
- szkolenie z pierwszej pomocy – 110 uczestników

Ad. 2. Opracowanie Innowacyjnych Oddziaływań Resocjalizacyjnych (IOR) dla 400 UP w okresie XI. 2011-VI. 2012 i testowanie w okresie IX. 2012-VI.2013 IOR na 90 BO oraz upowszechnianie wypracowanego produktu w okresie VI. 2012-X. 2014:

- Zgodnie z założeniami opracowano założenia Innowacyjnych Oddziaływań Resocjalizacyjnych (IOR).
- Zgodnie z założeniami przetestowano produkt na grupie 110 uczestników (zakładano 90 BO).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

- Upowszechniano produkt poprzez stronę internetową, publikacje projektowe oraz zorganizowanie międzynarodowej konferencji dn. 4 czerwca 2013 roku w Kielcach pn. „Innowacyjne oddziaływania resocjalizacyjne drogowskazem życiowym dla młodzieży nieprzystosowanej społecznie”.

Ad.3. Utrwalenie prawidłowych postaw społecznych 90 UP poprzez udział w cyklu szkoleń: zostało osiągnięte poprzez udział 110 osobowej grupy wychowanków MOS, MOW i ZP.

Jak pokazało badanie postaw przeprowadzone po zakończeniu realizacji projektu można stwierdzić, że cele projektu zostały osiągnięte.

Skuteczność i jakość poszczególnych form wsparcia udzielanych beneficjentom w ramach IOR również nie budzi żadnych zastrzeżeń.

Projekt **Drogowskaz życiowy** realizowany na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Człowiek – najlepsza inwestycja

3.2. Trwałość i możliwości kontynuacji realizacji projektu – perspektywa ośrodków biorących i niebiorących udziału w projekcie

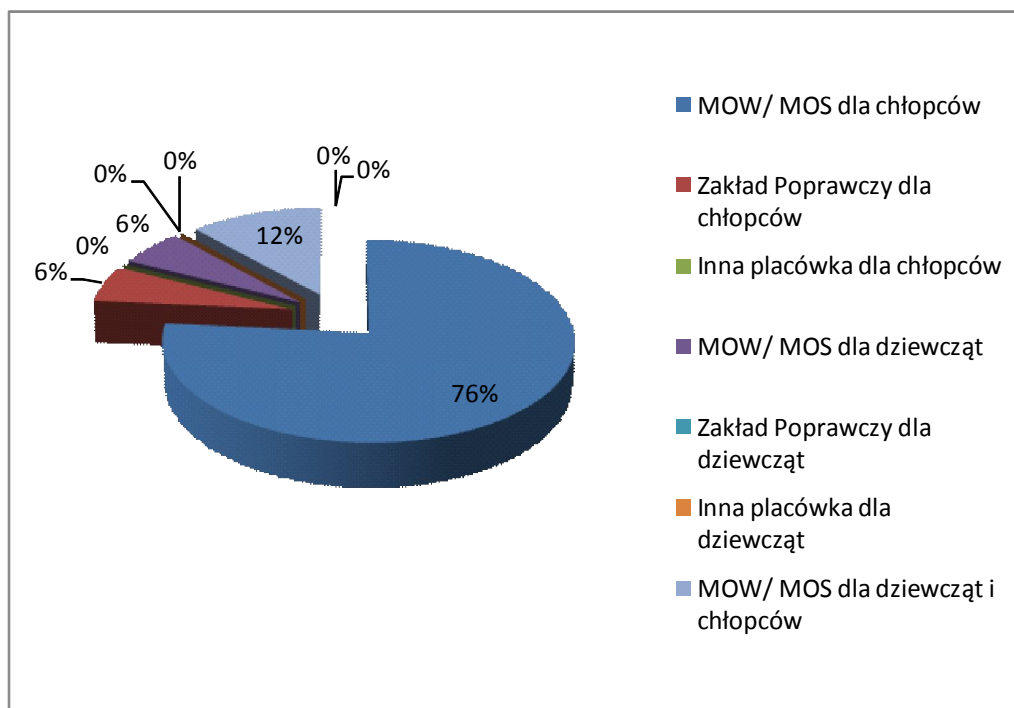
W badaniu wzięło udział 17 placówek – 13 MOW/ MOS dla chłopców, 2 MOW/ MOS dla dziewcząt i chłopców oraz po jednym Zakładzie Poprawczym dla chłopców i MOW/ MOS dla dziewcząt.

Proszę zaznaczyć typ reprezentowanej instytucji:

76.5%	13	MOW/ MOS dla chłopców
5.9%	1	Zakład Poprawczy dla chłopców
0%	0	Inna placówka dla chłopców
5.9%	1	MOW/ MOS dla dziewcząt
0%	0	Zakład Poprawczy dla dziewcząt
0%	0	Inna placówka dla dziewcząt
11.8%	2	MOW/ MOS dla dziewcząt i chłopców
0%	0	Zakład Poprawczy dla dziewcząt i chłopców
0%	0	Inna placówka dla dziewcząt i chłopców

Człowiek – najlepsza inwestycja

We wszystkich badanych placówkach realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe.

Człowiek – najlepsza inwestycja

1. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe?

100.0%	17	Tak
0%	0	Obecnie nie
0%	0	Obecnie nie, ale w ostatnich 3 latach realizowaliśmy zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe
0%	0	Nie wiem

Badanie placówki wymieniają następujące zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe realizowane w ich ośrodku (jeden z badanych ośrodków nie wymienił dokładnie jakie zajęcia realizuje, stąd poniższa lista ma jedynie 16 pozycji):

1. Zajęcia sportowe, koła zainteresowań, zajęcia wyrównawcze;
2. Socjoterapia, koło historyczne, ekologiczne, filatelistyczne, zajęcia czytelnicze z elementami biblioterapii;
3. SKS, basen, jujitsu, snooker-bilard, koło sportowe, rowerowe, turystyczne, historyczne;
4. Zajęcia sportowo-rekreacyjne (piłka siatkowa, piłka nożna, nordicwalking, pływanie, wędkarstwo, żeglarstwo, jazda konna, tenis). Zajęcia artystyczno-

20

Człowiek – najlepsza inwestycja

poznawcze (zespół muzyczny, kabaret, teatr, zajęcia plastyczne, rękodzieło, papieroplastyka, zajęcia ceramiczne, gazetka szkolna, klub filmowy, klub fotograficzny);

5. Halowa piłka nożna, kajakarstwo, turystyka piesza i rowerowa, pływanie;
6. Kółko sportowe, kółko motoryzacyjne, kółko fotograficzne;
7. Sportowe, motoryzacyjne, fotograficzne itp.;
8. Kółka zainteresowań, treningi sportowe (piłkarskie, pływackie);
9. Zajęcia rewalidacyjne z matematyki, języka polskiego. Zajęcia socjoterapii, logopedii;
10. Zajęcia terapeutyczne, socjoterapia, sportowe, wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne;
11. Zajęcia sportowe, wyrównawcze;
12. Teatralne, sportowe, muzyczne, plastyczne, wędkarskie;
13. Sportowe (różne), ceramiczne, plastyczne, teatralne, fotograficzne;
14. Sportowe, wędkarskie, socjoterapeutyczne, plastyczne, kulinarne;
15. Sportowe, kulinarne, trening zastępowania agresji, ekologiczne, informatyczne, rękodzielnicze, plastyczne;
16. Zajęcia wyrównawcze (przedmiotowe); koła: dziennikarskie, ekologiczne, językowe, geograficzne, koła sportowe: siatkówka, piłka nożna, tenis stołowy, siłownia.

Człowiek – najlepsza inwestycja

Za pytanie „Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym” wszystkie badane placówki odpowiadają zatem twierdząco (co widać już z powyższej listy zajęć realizowanych w placówkach).

2. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym?

100.0%	17	Tak
0%	0	Obecnie nie
0%	0	Obecnie nie, ale w ostatnich 3 latach realizowaliśmy zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe (Proszę wymienić realizowane zajęcia i napisać dlaczego obecnie nie są realizowane)
0%	0	Nie wiem

Badanie placówki wymieniają następujące zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym realizowane w ich ośrodku:

1. Piłka nożna, pływanie;
2. Siatkówka, koszykówka, piłka nożna, sekcja zapasów, basen, tenis stołowy, siłownia;
3. Zajęcia rozwijające aktywność sportową;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

4. SKS, koło sportowe - piłka nożna, tenis stołowy, bilard - snooker, piłka siatkowa, jujitsu, basen;
5. Piłka siatkowa, piłka nożna, nordicwalking, pływanie, wędkarstwo, żeglarstwo, jazda konna tenis, kajakarstwo;
6. Bilard, podnoszenie ciężarów;
7. Kółko sportowe;
8. Pływanie, gra w piłkę nożną, gra w tenisa;
9. Piłkarskie i pływackie;
10. Zajęcia korekcyjne, zajęcia na siłowni, piłka nożna, piłka siatkowa, tenis stołowy, biegi przełajowe;
11. Piłka nożna, siatkówka, basen, ping-pong, narciarstwo;
12. Zajęcia z przedmiotów, piłka nożna, basen;
13. Piłka ręczna, nordic wal king;
14. Szkolne koło sportowe , zajęcia z jujitsu, zajęcia na basenie pływanie;
15. Piłka nożna, ogólnorozwojowe, łyżwiarskie, narciarskie, siatkarskie, pływackie
16. Zajęcia sportowe, piłkarskie;
17. Siatkówka, piłka nożna, tenis stołowy, siłownia, wyjścia na basen.

Człowiek – najlepsza inwestycja

We wszystkich badanych placówkach część zajęć odbywa się na terenie ośrodka, część poza ośrodkiem, zatem badane placówki nie widzą problemu z realizacją zajęć poza ośrodkiem.

3. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to czy odbywają/odbywały się one na terenie ośrodka czy poza nim?

0%	0	Tylko na terenie ośrodka
0%	0	Tylko poza ośrodkiem
100.0%	17	Część na terenie ośrodka, część poza ośrodkiem
0%	0	Nie dotyczy

Zajęcia realizowane poza ośrodkiem to:

1. Basen;
2. Basen, piłka nożna, siatkówka, koszykówka;
3. Jazda na nartach, gra w piłkę nożną, siatkową;
4. Jujitsu, basen, hala sportowa, turnieje sportowe;

Człowiek – najlepsza inwestycja

5. Piłka siatkowa, piłka nożna, nordicwalking, pływanie, wędkarstwo, żeglarstwo, kajakarstwo, jazda konna;
6. Podnoszenie ciężarów - tarpan Mrocza, halowa piłka nożna, kajakarstwo, turystyka piesza i rowerowa;
7. Basen, siłownia, piłka nożna, tenis stołowy;
8. Basen, siłownia;
9. Zajęcia - piłka nożna, biegi;
10. Piłka nożna, narciarstwo, basen;
11. Pływanie - basen miejski;
12. Piłka ręczna, nordic walking;
13. Pływanie, jujitsu, zajęcia na sali sportowej (dużej), zajęcia na lodowisku;
14. Łyżwiarские, pływakie, siatkarskie;
15. Np. Na orliku, na pływalni;
16. Zajęcia na basenie, liczne udziały w turniejach organizowanych przez inne ośrodki typu MOS/MOW - turnieje piłki nożnej, koszykówki itp.

Wszystkie placówki realizujące zajęcia sportowe uczestniczą również w zawodach/turniejach/konkursach sportowych.

Człowiek – najlepsza inwestycja

4. Czy Pana/Pani placówka uczestniczy/uczestniczyła w zawodach/turniejach/konkursach sportowych?

94.1%	16	Tak
0%	0	Nie
5.9%	1	Nie dotyczy

Placówki realizujące zajęcia sportowe i uczestniczące również w zawodach/turniejach/konkursach sportowych, wymieniają następujące przykłady tego typu imprez:

1. Turnieje w innych ośrodkach;
2. Turnieje dla MOS-ów i burs;
3. Puchar dyrektora MOW Włocławek, MOW Mrowiny, MOW Kielce - piłka nożna, mistrzostwa Wrocławia klub Anima - tenis stołowy;
4. Powiatowy turniej piłki nożnej dziewcząt, biegi papieskie, biegi przełajowe, gminny turniej tenisa stołowego, Bieg Wilka, powiatowy turniej piłki siatkowej, turniej piłki siatkowej placówek opiekuńczych woj. podlaskiego, liga siatkarska i piłki nożnej (Polska-Litwa);
5. Puchar komendanta policji w halowej piłce nożnej, turnieje piłki nożnej na terenie naszego miasta, liga bilardowa;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

6. Turniej piłki nożnej, turniej w tenisie, zawody w pływaniu;
7. Turniej piłki nożnej;
8. Turnieje w zaprzyjaźnionych ośrodkach, w ligowych zawodach piłkarskich i pływackich;
9. Mistrzostwa Polski MOW piłki plażowa siatkowa, Mistrzostwa Polski MOW w Trójboju, biegach przełajowych, tenisie stołowym, piłce nożnej;
10. Piłka nożna, zawody narciarskie, pływackie;
11. Zawody na terenie innych MOW w Polsce;
12. Zawody międzyszkolne;
13. Gimnazjady, między-ośrodkowe - piłka nożna, turnieje w tenisa stołowego, biegi przełajowe, zawody w bule;
14. Piłka nożna, pływackie;
15. Piłkarskich, uni-hokeja, lekkoatletycznych, warcabowych;
16. W ramach warszawskiej ligi piłki nożnej młodzieżowych ośrodków socjoterapii, młodzieżowych ośrodków wychowawczych i domów dziecka, mikołajkowy turniej tenisa stołowego w MOS nr 7 w Warszawie, noworoczny turniej wiedzy o sporcie w MOS nr 7, Memoriał im. Dr Grzegorza Maja.

Człowiek – najlepsza inwestycja

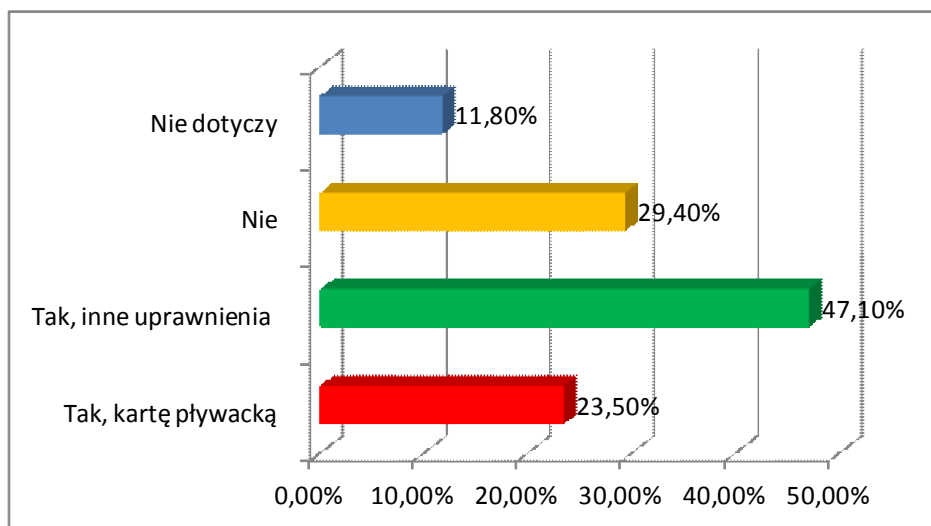
W placówkach, w których realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, w większości ośrodków w ich wyniku wychowankowie zdobywali różne uprawnienia. W prawie co czwartym ośrodku wychowankowie mogli zdobyć kartę pływacką.

5. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to czy w ich wyniku wychowankowie zdobywali jakieś uprawnienia (np. kartę pływacką, uprawnienia ratownika wodnego, patenty)?

23.5%	4	Tak, kartę pływacką
47.1%	8	Tak, inne uprawnienia
29.4%	5	Nie
11.8%	2	Nie dotyczy

Człowiek – najlepsza inwestycja

W prawie połowie ośrodków wychowankowie mogli zdobyć również i inne uprawnienia:

1. kartę rowerową (3 ośrodki);
2. kartę motorowerową;
3. patent pletwonurka;
4. uprawnienia ratownika wodnego (3 ośrodki);
5. sternik łodzi motorowej (2 ośrodki).

Człowiek – najlepsza inwestycja

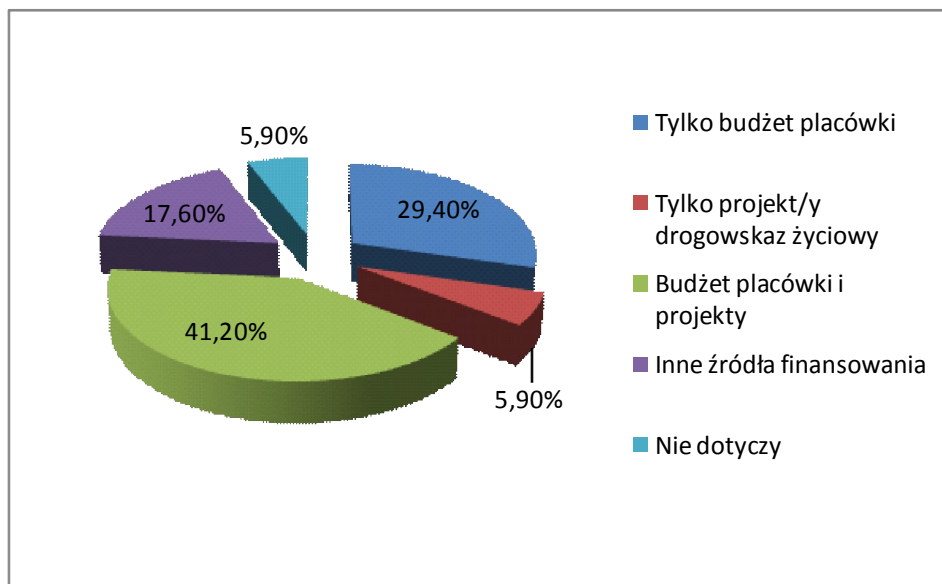
Badane ośrodki wskazują na różne źródła finansowania zajęć pozalekcyjnych/ zajęć dodatkowych o charakterze sportowym.

6. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, to jakie są/były ich źródła finansowania?

29.4%	5	Tylko budżet placówki
5.9%	1	Tylko projekt/y drogowskaz życiowy
41.2%	7	Budżet placówki i projekty
17.6%	3	Inne źródła finansowania
5.9%	1	Nie dotyczy

Człowiek – najlepsza inwestycja

Najczęściej jednak (w prawie połowie przypadków) źródło finansowania pochodzi z budżetu placówki oraz realizacji różnych projektów np.:

1. realizowane z projektu „Chcę, potrafię, działam” 9.1.2 Europejski Fundusz Społeczny Polsko-Litewski fundusz Wymiany Młodzieży.
2. UKS działający przy Zakładzie.
3. Projekty opracowane przez Stowarzyszenie na rzecz MOW „Szelest Nadziei”.
4. „Drogowskaz życiowy” (3 ośrodki);

Dwa ośrodki wskazują ogólnie, że były to projekty unijne.

Człowiek – najlepsza inwestycja

Przedstawiciele badanych ośrodków nie mają wątpliwości, że zajęcia sportowe mają wartość resocjalizacyjną.

7. Czy Pana/Pani zdaniem, zajęcia sportowe mają wartość resocjalizacyjną?

100.0%	17	Tak
0%	0	Nie
0%	0	Nie wiem

Na poparcie przekonania, że zajęcia sportowe mają wartość resocjalizacyjną, respondenci podają następujące argumenty:

1. Rozwijają zainteresowania, pomagają odkryć potencjały, podnoszą samoocenę, uczą współdziałania i odpowiedzialności, uczą zdrowej rywalizacji;
2. Są formą wyzwolenia skumulowanej energii wśród młodych chłopców, poza tym uważam, że sport jest jedną z lepszych form socjalizacji i resocjalizacji młodego człowieka;
3. Uczą zasad fair-play, dyscyplinują, doskonalą umiejętności, kształtują osobowość;
4. Rozwijają zainteresowania, zagospodarowują czas, rozwijają kompetencje społeczne (rywalizacja, praca w grupie) i kompetencje indywidualne,

Człowiek – najlepsza inwestycja

są efektywną formą terapii dla wychowanków z nadpobudliwością, „nadmierną energią”;

5. Uczą postawy fair play, wychowankowie nawiązują kontakty z uczniami np. Liceum ogólnokształcącego, samorealizacja wychowanków;
6. Poznają zasadę fair play;
7. Wychowankowie poznają zasady fair play;
8. Powodują rozładowanie negatywnych emocji, napięć, motywują do polepszenia zachowania, odciągają od nałogów, nieodpowiedniego środowiska, podnoszą kondycję, dyscyplinują;
9. Zajęcia sportowe ułatwiają proces adaptacji wychowanków, przyczyniają się do niwelowania przyczyn ich wykolejenia;
10. Pozwalają na uzyskanie nowych umiejętności, integrują społeczność, wzmacniają poczucie własnej wartości;
11. Kierunkowe rozładowanie ruchliwości;
12. Uczą zdrowej rywalizacji oraz właściwego spędzania czasu wolnego;
13. Bardzo dużą - uczą współpracy, współodpowiedzialności, pokonywania własnych słabości, niwelowanie napięć agresji, zasad fair play;
14. Zwalczają nudę, dbają o zdrowy tryb życia, uczą funkcjonować w społeczeństwie;
15. To jedno z najbardziej skutecznych narzędzi wychowawczych; zajęcia sportowe spełniają rolę społeczno - wychowawczą, integrują, uczą współdziałania w grupie, wyzwalały pozytywne emocje, motywują do zachowań prospołecznych, dają poczucie przynależności, wzbudzają w wychowankach pewność siebie, ale

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

i pokorę przy przegranej, zachęcają do osiągania określonych celów; rozładowują emocje w sposób pozytywny.

W prawie wszystkich badanych placówkach realizowane są również zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom.

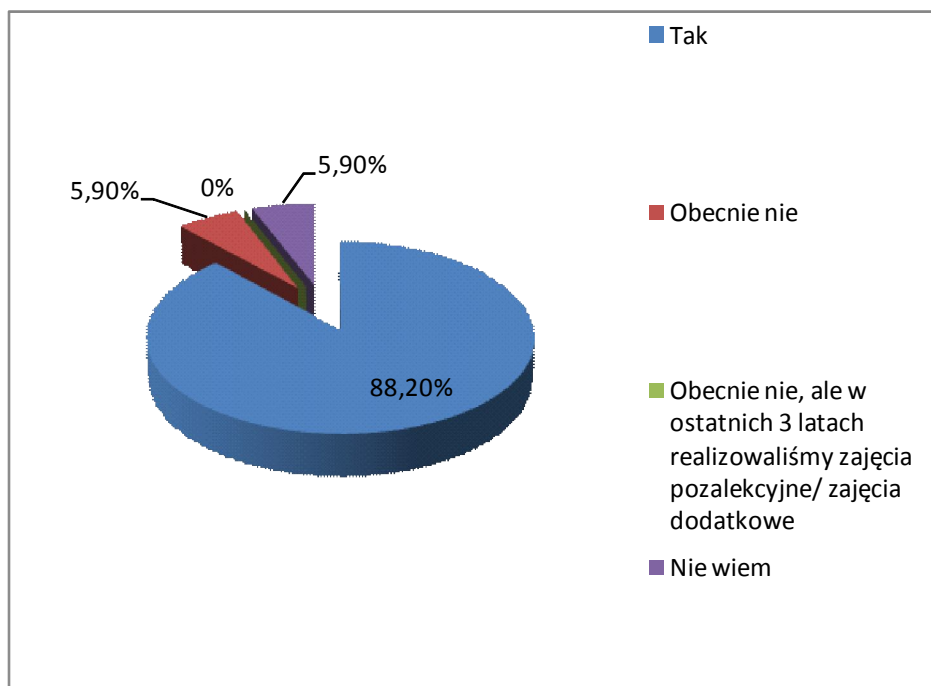
8. Czy w Pana/Pani placówce realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom?

88.2%	15	Tak
5.9%	1	Obecnie nie
0%	0	Obecnie nie, ale w ostatnich 3 latach realizowaliśmy zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe
5.9%	1	Nie wiem

Człowiek – najlepsza inwestycja

Placówki, które realizują zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, podają następujące przykłady takich zajęć:

1. Wolontariat (Dom Opieki, straż dla zwierząt);
2. Pomoc przy sprzątanii obiektów sportowych, pomoc lokalnym mieszkańcom przy sprzątanii terenu lokalnego;
3. Pomoc osobom starszym objętym opieką MOPS-u;
4. Wolontariat w przedszkolu miejskim, wolontariat w świetlicy socjoterapeutycznej, wolontariat w domach opieki społecznej w powiecie;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

5. Drużyna Harcerska Nieprzetartego Szlaku - organizują obozy i zajęcia sportowe dla niepełnosprawnych, festyny sportowe dla szkoły specjalnej, zajęcia sportowe dla osób z Warsztatów terapii zajęciowej, festyny dla przedszkolaków;
6. Pomoc w obchodach uroczystości miasta;
7. Zabezpieczenie trasy biegów przez miasto, sprzątanie;
8. Zajęcia w DPS oraz hospicjum;
9. Prace w gospodarstwach ogrodniczych w ramach wolontariat;u
10. Zajęcia plastyczne plenerowe wspólnie z dziećmi ze środowiska lokalnego- atrakcyjne, spędzanie czasu wolnego;
11. Prace gospodarczo-porządkowe na rzecz placówki - pomoc pracownikom, prace porządkowe w firmach zaprzyjaźnionych z placówką, pomoc parafii – sprzątanie;
12. Wolontariat, piknik integracyjny "Połączeni przez sport", akcja "Sprzątanie świata", pomoc Pracownikom w schronisku dla bezdomnych psów; pomoc w organizacji Wigilii dla bezdomnych, akcja Nakrętka - zbieranie korków.

W połowie badanych placówek część zajęć odbywa się na terenie ośrodka, część poza ośrodkiem, zaś w prawie co trzeciej placówce zajęcia związane z pomaganiem innym odbywają się jedynie poza placówką, zatem badane ośrodki nie widzą problemu z realizacją zajęć poza ośrodkiem. Tylko w przypadku jednego ośrodka zajęcia odbywają się jedynie na jego terenie.

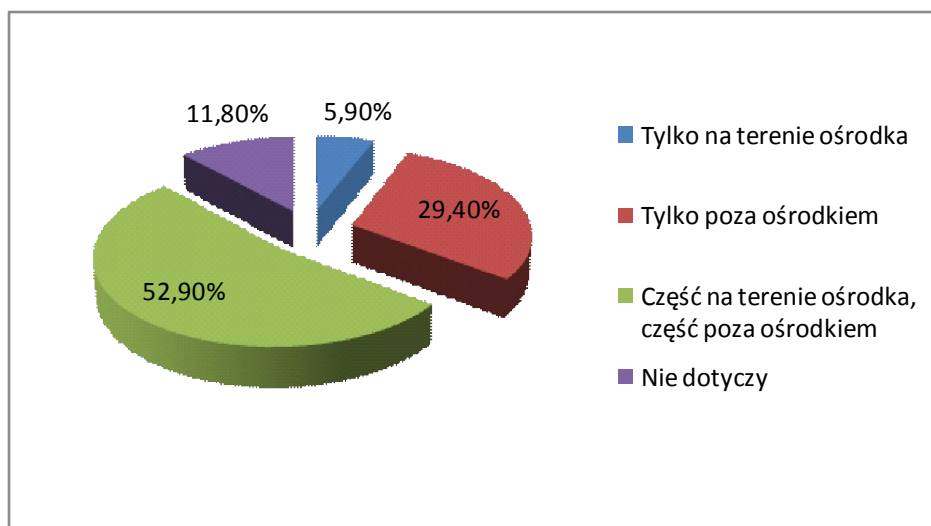

Człowiek – najlepsza inwestycja

9. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, to czy odbywają/ odbywały się one na terenie ośrodka czy poza nim?

5.9%	1	Tylko na terenie ośrodka
29.4%	5	Tylko poza ośrodkiem
52.9%	9	Część na terenie ośrodka, część poza ośrodkiem
11.8%	2	Nie dotyczy

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

Placówki realizujące zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, wymieniają następujące przykłady takich zajęć:

1. Pomoc pracownikom domu opieki, występy artystyczne dla osób z domu opieki, pomoc pracownikom straży dla zwierząt;
2. Wychowankowie wyjeżdżają do DPS- przygotowują zajęcia np. andrzejki, wigilia, zabawa karnawałowa, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, organizujemy też co roku Dzień babci i dziadka dla pensjonariuszy DPS;
3. Przedszkole, stadion miejski WTZ, szkoła specjalna;
4. Zabezpieczenie trasy biegów przez miasto, sprzątanie;
5. Pomoc w pracach osobom samotnym, czytanie bajek i zabawy w przedszkolach;
6. Wolontariat, uczestnictwo w różnych akcjach pomocowych.

Badane ośrodki wskazują na różne źródła finansowania zajęć pozalekcyjnych/ zajęć dodatkowych, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom. Najczęściej jest to jednak budżet placówki, a niekiedy również realizacja projektów np. Drogowskaz Życiowy. Respondenci nie podają przykładów innych projektów oraz wskazują głównie własny budżet placówki, jako źródło finansowania, co może oznaczać, że Drogowskaz Życiowy, był tu unikatowym projektem, w którym pojawiała się sposobność uczenia się niesienia pomocy innym ludziom. W jednym przypadku, jako źródło finansowania zajęć pozalekcyjnych/ zajęć dodatkowych, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, placówka podaje sponsoring.

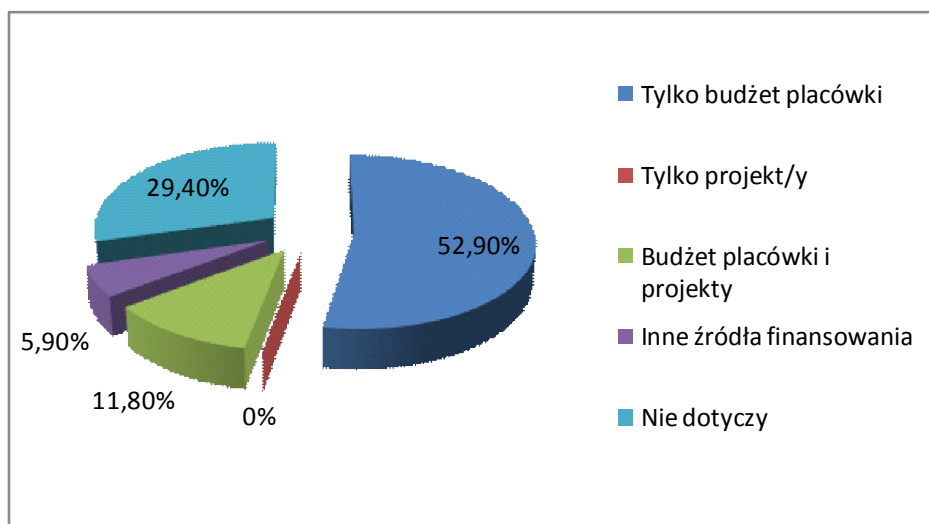

Człowiek – najlepsza inwestycja

10. Jeżeli w Pana/Pani placówce realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, to jakie są/były ich źródła finansowania?

52.9%	9	Tylko budżet placówki
0%	0	Tylko projekt/y
11.8%	2	Budżet placówki i projekty
5.9%	1	Inne źródła finansowania
29.4%	5	Nie dotyczy

Człowiek – najlepsza inwestycja

Przedstawiciele badanych ośrodków nie mają również wątpliwości, że zajęcia, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom mają wartość resocjalizacyjną.

11. Czy Pana/Pani zdaniem zajęcia, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, mają wartość resocjalizacyjną?

94.1%	16	Tak
0%	0	Nie
5.9%	1	Nie wiem

Na poparcie opinii, że zajęcia, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom mają wartość resocjalizacyjną przedstawiciele badanych ośrodków podają szereg argumentów – zwracają przede wszystkim uwagę na wartość uczenia empatii i wrażliwości:

1. Rozwijają empatię, uczą uważności na innych, poczucia odpowiedzialności, obowiązkowości;
2. Kształtuje się wtedy wrażliwość na drugiego człowieka, jego los. Być może dzięki pomocy innym ludziom młodzież rozwinie w sobie uczucia wyższe takie jak empatia, współczucie;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

3. Uważliwiają, uczą empatii;
4. Rozwijają kompetencje społeczne istotne dla funkcjonowania po opuszczeniu placówki, odnalezieniu się w środowisku lokalnym itd.;
5. Dostrzegają, że są potrzebni w środowisku lokalnym i nie tylko;
6. Czują się potrzebni i dowartościowani;
7. Uczą empatii, wrażliwości, wyciszają, uczą odpowiedzialności;
8. Rozwijają empatię, pozwalają uczestniczyć w nowych rolach życiowych;
9. Uczą współdziałania oraz właściwego kontaktowania się z rówieśnikami;
10. Bardzo dużą - spotkanie międzypokoleniowe, wrażliwości i szacunku do ludzi starszych, przyrody;
11. Uczy się współżycia w społeczeństwie, nabywa dobrych nawyków.

Zdecydowana większość badanych ośrodków chętnie skorzystałaby z możliwości uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pływackich, uczyć się ratownictwa wodnego i zdobywać patenty motorowodniackie.

Człowiek – najlepsza inwestycja

12. Czy, gdyby pojawiła się możliwość uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pływackich, uczyć się ratownictwa wodnego i zdobywać patenty motorowodniackie, to Pana/Pani placówka byłaby zainteresowana realizacją takiego projektu?

76.5%	13	Tak
0%	0	Tak, ale pod pewnymi warunkami
0%	0	Nie
23.5%	4	Nie wiem

Gdyby pojawiła się możliwość uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pozalekcyjnych/ dodatkowych, to placówki wymieniają następujące zajęcia, które mogłyby być atrakcyjne dla ich wychowanków:

1. Rozwój osobowy;
2. zajęcia uczące gry na instrumentach muzycznych oraz uprawianie nowych dyscyplin sportowych;
3. Zajęcia sportowe i teatralne;
4. Obóz narciarski;
5. Nauka gry na instrumentach muzycznych np. perkusja;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

6. Na pewno wszelkie zajęcia sportowe, np. żeglarskie;
7. Wspinaczka ściankowa, zajęcia koszykówki;
8. Rozwijanie nowych ról życiowych np. świadome rodzicielstwo;
9. Rozwijające osobowość wychowanka;
10. Jazda konna, narty, łyżwy;
11. Zajęcia taneczne, zajęcia nauki gry na instrumentach, nauka języków obcych;
12. Zajęcia praktyczne(zawodowe);
13. Rajdy rowerowe, harcerskie biegi patrolowe, hipoterapia.

Projekt **Drogowskaz Życiowy** realizowany na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

4. Wnioski

Projekt „Drogowskaz życiowy” skutecznie zrealizował cel główny oraz założone, dotychczasowe cele szczegółowe i wskaźniki. Efektem realizowanego projektu jest produkt stanowiący cykl szkoleń nazywany Innowacyjnymi Oddziaływaniami Resocjalizacyjnymi (IOR).

Cykl szkoleń oparty o atrakcyjną dla wychowanków aktywność sportową, możliwość zdobycia patentów oraz uczenie się pomagania innym, w świetle przeprowadzonych badań można uznać, za adekwatny zarówno do potrzeb ośrodków resocjalizacyjnych, które wyrażają zainteresowanie produktem, jak i adekwatny do potrzeb wychowanków, gdyż związany jest z budowaniem społecznie akceptowanych postaw i zachowań opartych o empatię i wrażliwość na drugiego człowieka. Walory tego typu zajęć dla wychowanków mocno doceniają badane ośrodki.

Przeprowadzone badania pokazały potencjalnie duże zainteresowanie ośrodków realizacją podobnych projektów, dlatego też założenia projektu „Drogowskaz życiowy” oraz wypracowany w jego rezultacie produkt godne są upowszechniania i kontynuowania.

We wszystkich badanych placówkach realizowane są zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, we wszystkich również zajęcia te mają charakter sportowy. W większości placówek również realizowane są pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom, podają następujące przykłady takich zajęć.

O ile jednak wyjścia na basen nie są rzadkością, to jednak zajęcia, w których pojawiają się szansę uczestniczyć nie tylko w zajęciach pływackich, ale uczyć się ratownictwa

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

wodnego i zdobywać patenty motorowodniackie – wymieniają tylko ośrodki, które brały udział w projekcie „Drogowskaz życiowy”.

We wszystkich badanych placówkach część zajęć odbywa się na terenie ośrodka, część poza ośrodkiem, zatem badane placówki nie widzą problemu z realizacją zajęć poza ośrodkiem i fakt, że zajęcia będą poza ośrodkiem nie jest dla nich utrudnieniem.

W placówkach, w których realizowane są/były zajęcia pozalekcyjne/ zajęcia dodatkowe o charakterze sportowym, w większości ośrodków w ich wyniku wychowankowie zdobywali różne uprawnienia. W prawie co czwartym ośrodku wychowankowie mogli zdobyć kartę pływacką. Jednakże, uprawnienia ratownika wodnego i sternika łodzi motorowej, to już wyjątek zrealizowany w projekcie „Drogowskaz życiowy”.

Badane ośrodki wskazują na różne źródła finansowania zajęć pozalekcyjnych/ zajęć dodatkowych. Najczęściej jest to jednak budżet placówki, a niekiedy również realizacja projektów np. Drogowskaz życiowy. W jednym przypadku, jako źródło finansowania zajęć pozalekcyjnych/ zajęć dodatkowych, placówka podaje sponsoring. Oznacza to, że realizacja zajęć przewidzianych w projekcie „Drogowskaz życiowy” potencjalnie może być realizowana z budżetów placówek, jednak w miarę możliwości powinna wiązać się z dodatkowym finansowaniem.

Przedstawiciele badanych ośrodków nie mają wątpliwości, że zajęcia sportowe oraz zajęcia, w których młodzież ma szansę pomagać innym ludziom mają wartość resocjalizacyjną.

Zdecydowana większość badanych ośrodków chętnie skorzystałaby z możliwości uczestniczenia w projekcie, w którym młodzież miałaby szansę uczestniczyć w zajęciach pływackich, uczyć się ratownictwa wodnego i zdobywać patenty motorowodniackie, stąd można wysunąć wniosek o potencjalnie dużym zainteresowaniu projektem wśród ośrodków

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek – najlepsza inwestycja

Notka o autorce raportu

Beata Ciężka - Od 1995 roku zajmuje się ewaluacją pracując jako niezależny ewaluator (*freelance*). Posiada bogate doświadczenie w realizacji projektów badawczych i ewaluacyjnych prowadzonych m.in. dla Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Funduszu Współpracy, Fundacji im. Stefana Batorego, Instytutu Spraw Publicznych, Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce, Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży. Ewaluator zewnętrzny wielu projektów i programów [m.in. Phare (UE), Leonardo da Vinci (UE), Młodzież (UE), Trzeci Sektor/Trust for Civil Society (USA), General Electric Life Skills (USA), Norweski Mechanizm Finansowy (EEG), Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (Bank Światowy), Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Program Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL, Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka]. Jest autorką programów szkoleń z zakresu ewaluacji oraz realizatorką wielu z nich, a także wykładowcą na studiach podyplomowych z ewaluacji w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Szkole Głównej Handlowej. Członek-założyciel, w latach 2004-2010 Prezes Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego, obecnie członek Zarządu.

Kontakt: beata.ciezka@pte.org.pl

Projekt **Drogowskaz Życiowy** realizowany na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach pełniącym rolę Instytucji Pośredniczącej I Stopnia w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – projekty innowacyjne testujące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

